

УДК 811.111'373

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2023.3.7>

С. А. ОСТАПЕНКО

*кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземної філології,
українознавства та соціально-правових дисциплін,
Донецький національний університет економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна
Електронна пошта: ostapenko@donnuet.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-3915-4854>*

Д. В. ЛІЩИШИНА

*здобувач ВО спеціальності «Філологія»,
Донецький національний університет економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна
Електронна пошта: lishchyshna@donnuet.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0002-5022-8903>*

ПРИКАЗКИ ТА ПАРЕМІЇ У СИСТЕМІ ФРАЗЕОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Стаття присвячена паремії як складової мови та культури кожного народу, що допомагає вивчати історію, культуру та мову народу, а також розширювати словниковий запас та розвивати мовні навички.

Метою статті є дослідження приказок та паремій у системі фразеології англійської та української мов з метою виявлення їх ролі та значення в культурі та мовленні двох народів.

Автори аналізують теоретичні аспекти особливостей утворення приказок та паремій в англійській та українській мовах; спільне та відмінне у використанні приказок та паремій в англійському та українському мовленні; досліджують роль та значення приказок та паремій у культурі та мовленні народів; визначають особливості використання приказок та паремій в різних жанрах літератури та мовленні різних соціальних груп та особливості їх перекладу.

Основні наукові результати отримано із застосуванням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, а саме: семантико-стилістичного аналізу, методу зіставлення, синтезу, індукції та дедукції.

В своєму дослідженні автори розглядають паремію як особливий фольклорний жанр, що характеризується такими ознаками, як стійкість, відтворюваність, розповсюдження.

Автори приходять до висновку, що у прислів'ях та приказках часто використовуються лексичні одиниці, які є характерними для певного народу та його культури. Вони ретранслюють картину світу, які притаманні даному народу та відображені в його мовній свідомості.

Грамматична структура англійських та українських прислів'їв та приказок має багато схожого, наприклад, граматичний час і спосіб дієслова, але відрізняється через відмінності у побудові двох мов. Кожна мова має свої типові граматичні конструкції, які її відрізняють.

Образність прислів'їв досягається за допомогою стилістичних засобів, що містяться в їхніх образній основі. Серед основних стилістичних засобів можна зазначити метафору, метонімію, повтор.

Ключові слова: паремії, приказки, фразеологія, жанр, стилістичний засіб.

Вступ. У мовознавстві та культурології існує низка висловів, що стали закріпленими у свідомості та мовленні людей. Зокрема, серед таких висловів можна виділити приказки та паремії, які мають надзвичайно важливе значення для розуміння культурних та ментальних особливостей народу. Вони є складовою частиною нашого мовленнєвого доробку, а також культури та традицій народу. Ці фразеологічні одиниці мають велике зна-

чення для мовної комунікації та для розвитку національної мови.

Паремії зазвичай містять у собі якусь мудрість, висловлюють певну ідею або погляд на певну ситуацію, а також можуть бути використані для вираження певних емоцій чи ставлення до чогось. Їх вживають у мовленні, щоб підкреслити свою точку зору, зробити його більш виразним та запам'ятовуваним. Також паремії використовуються для створення пев-

ної атмосфери у мовленні та для зміцнення комунікативних зв'язків.

У сучасному світі паремії використовуються в різних сферах діяльності, включаючи політику, економіку та рекламу. Вони можуть використовуватись для підкреслення ключових понять, створення емоційного настрою та залучення уваги аудиторії.

Проблемами пареміології та фразеології займалися багато українських науковців, зокрема, Л. Авксент'єв, І. Салата, О. Дуденко, Ж. Колоїз, О. Селіванова та інші. Фразеологію англійської мови досліджували Л. Сміт, О. Адамс.

Але паремії завжди залишатимуться важливою складовою мови та культури кожного народу. Вони допомагають вивчати історію, культуру та мову народу, а також розширюють словниковий запас та розвивають мовні вміння.

Метою даної наукової розвідки є дослідження приказок та паремій у системі фразеології англійської та української мов з метою виявлення їх ролі та значення в культурі та мовленні двох народів.

Виклад основного матеріалу. Паремії – це сталий складний вислів, що включає в себе слова з певною граматичною формою і структурою, та є одними з найпоширеніших фразеологічних одиниць в мові.

Паремії використовуються як важливі джерела для вивчення культурної та історичної спадщини народу, а також для аналізу структури мови. Лінгвісти звертають увагу на особливості паремій в різних мовах та культурах, їхню граматичну структуру та лексичні варіації.

Паремії можуть бути класифіковані за різними критеріями, такими як тематика, структура, граматична форма та функціональне призначення. Наприклад, за тематикою паремії можуть бути поділені на релігійні, філософські, народні, професійні тощо. За структурою паремії можуть бути поділені на складні та прості, а за граматичною формою – на фразеологічні дієслова, іменники, прикметники тощо [Рогач].

Однією з найважливіших стилістичних особливостей паремій є їх *емоційно-експресивний характер*. За допомогою паремій люди можуть висловлювати свої почуття та емоції, навіть якщо слова не вистачає. Це досягається за рахунок відтворення вже готових формул, які мають виражальну силу.

Згідно з дослідженнями Ж. Колоїз [Колоїз] та інших науковців, паремії мають глибоке історичне коріння та пов'язані зі специфічними культурними, релігійними та соціальними аспектами країни чи регіону, де вони використовуються. Так, наприклад, українські паремії часто містять у собі образи та символи, що характерні саме для української культури. Дослідниця вважає, що паремії є «мовним зерном», яке містить в собі всю культурну традицію народу: «У відображенні особливостей життя українського народу, його типізації одиниці пареміології виділяють у предметах і явищах навколишнього світу найістотніші риси, відображають особливості взаємовідношень між людьми, соціально-історичний контекст, особливості побуту, звичаї та традиції» [Колоїз : 182]. Тому вивчення паремій та їх роль у культурному контексті має важливе значення для розуміння культури та мови народу.

Окрім того, паремії можуть бути спільними для декількох культур чи мов. Так, наприклад, паремії «*Тиша – золото*» та «*Мовчання – знак згоди*» зустрічаються як в українській, так і в англійській мовах. Це свідчить про те, що паремії мають універсальний характер та можуть використовуватись в різних контекстах [Орловська].

Найбільш розповсюдженими пареміями в кожній мові є народні паремії, такі як народна мудрість, афоризми народного походження, фольклорні афоризми, практична філософія, моральні формули, історична пам'ять народу і інші. Усі різновиди народної мудрості дуже багаточисельні. Загальним для усіх них є те, що вони в короткій манері відтворюють та коментують загальні явища дійсності.

Найбільш вживаними пареміями, як вважається більшістю науковців, є прислів'я та приказки. **Прислів'я** – це стійке узагальнююче висловлювання, що має переносне значення. Вони можуть бути як образними, так і необразними, але завжди відображають якусь загальну істину.

У той же час, **приказка** – це не ціле висловлювання, а лише його частина. Часто приказки є складовою частиною прислів'їв, але коли вони використовуються окремо, може втрачатись загальний зміст прислів'я. Наприклад, «*не кажи гоп*» є приказкою, яка сформувалась із прислів'я «*не кажи гоп, доки не перестрибнеш*».

Народ, який складає прислів'я та приказки, зазвичай має свої погляди на світоустрій, на моральний облік людини, на суспільні процеси. Про це свідчить той факт, що народи, які не перебувають у близькому сусідстві, достатньо часто мають схожі мотиви у прислів'ях. Наприклад, «*When in Rome, do as the Romans do*» – дослівно перекладається як «*Перебуваючи в Римі, роби, як римляни*». В той же час, це прислів'я має український еквівалент: «*Серед вовків жити – по-вовчому вити*» [Овсянко].

Більшість прислів'їв та приказок були створені народом та відображають різні аспекти людського життя. Згідно з дослідженнями [Метелюк : 204], вони з'явилися ще в часи первісного співжиття і пов'язані з працею людей. Спочатку вони мали практичне значення та були настановчими. З часом тематика прислів'їв стала більш різноманітною, але їхній виховний зміст залишився незмінним і став однією з відмінних рис жанру.

Ще одним важливим джерелом паремій української та англійської мови є запозичення з однієї з класичних мов, найчастіше, з латинської. Наприклад, «*Res ipsa loquitur*» – «*Діло красномовніше за слова*», «*Qui gladium ferit, gladio perit*» – «*Хто меч носить, той від меча і загине*», «*Quot homines, tot sententiae*» – «*Скільки людей, стільки й думок*». Останній вислів належить перу римського драматурга Теренція, як і багато інших [Овсянко].

У лінгвістиці існує кілька принципів класифікації паремій, що базуються на різних критеріях, таких як опорні слова (лексичні або енциклопедичні), алфавіт, тематична група, місце та час складання збірки паремій, або ознака походження (народ та мова) [Рогач].

Одна з основних класифікацій паремій – алфавітна – передбачає розташування прислів'їв та приказок у порядку алфавіту відповідно до першої літери першого слова. Цей спосіб класифікації, хоча домінує в більшості англійських та українських збірок паремій, може бути незручним для перекладу паремій, оскільки одна паремія може мати кілька перекладів, а різні варіації однієї паремії можуть розташовуватись у різних місцях.

Інший спосіб класифікації паремій – за опорними словами – включає розподіл паремій за ключовими словами, які складаються

з прислів'їв та приказок. Наприклад, паремію «*My home is my castle*» [Speake] (український аналог: «*Своя хата – своя правда, своя стріха – своя втіха*» [Баранцев]) можна віднести до групи про дім. Цей спосіб класифікації може бути зручним для пошуку відомих прислів'їв та приказок. Проте, водночас, він може призвести до того, що однакові за змістом, але різні за лексичним складом паремії потраплять в різні групи; а близькі за компонентами, але різні за змістом – в одну групу.

Генетична класифікація ґрунтується на походженні матеріалу, а саме народності та мові. Однак, одним з основних недоліків цієї класифікації є повторення тих самих паремій.

Тематична класифікація передбачає розподіл паремій за темами та змістом. Наприклад, паремію «*Nightingales will not sing in a cage*» [Speake] (український еквівалент «*Воля пташці краца від золотої клітки*» [Баранцев]) можна віднести до групи, що стосується свободи та волі. Однак, серед недоліків цієї класифікації можна виділити переносне значення паремій, які можуть відноситися до декількох тематичних груп одночасно. Крім того, розподіл паремій за темами є суб'єктивним, і кожен автор пареміологічної збірки може власноруч вирішувати, до яких тематичних груп відносити паремії.

Дж. Сімпсон, британський лінгвіст, класифікує паремії на три основні групи. Перша група включає паремії, які мають форму абстрактних тверджень та передають загальновідомі істини, наприклад «*Absence makes the heart grow fonder*» [Speake] – «*Розлука робить сильнішими почуття*» [Баранцев]. Друга група включає паремії, які використовують особливі щоденні спостереження для узагальнень, наприклад «*You can take the horse to the water, but you can't make him drink*» [Speake] – «*Ви можете привести коня до води, але ви не можете примусити його пити*» [Баранцев]. Третя група включає прислів'я та приказки, що базуються на традиційній мудрості та фольклорі, наприклад «*Red sky at night, shepherd's delight; red sky in the morning, shepherd's warning*» [Speake] – «*Червоне небо ввечері – радість вівчареві; червоне небо вранці – засторога вівчареві*» [Баранцев].

Отже, кожен з принципів класифікації має свої переваги та недоліки, і може бути застосований в різних ситуаціях.

У прислів'ях та приказках часто використовуються лексичні одиниці, які є характерними для певного народу та його культури. Однак, в процесі застосування їх значення може змінюватись та ставати відображенням загальних уявлень та етнічної картини світу, які притаманні даному народу та відображені в його мовній свідомості.

Так, дослідження лексичних особливостей англійських та українських прислів'їв та приказок, що містять компоненти флори та фауни, показало значну різноманітність лексичного складу. У більшості випадків аналізовані вислови містять загальноживану лексику, яка є нейтральною. Ця лексика широко представлена у всіх тематичних групах.

Український народ зображує природу через фразеологічні образи. Це пов'язано з тим, що в дохристиянські часи люди розглядали себе як частину природи та надавали їй людські якості. У різних народів та їхніх культурах виникли власні стереотипи та уявлення про тваринний світ [Скрипник].

У мові можна знайти зооморфізми як окремі слова, так і частину зоофразеологічних одиниць. Наприклад, українська фразеологія містить приклади зооморфізмів, таких як «*хочі вовком вий*» або «*битому собаці й кия не показуй*» [Баранцев]. Ці приклади є результатом спостережень за природою і її представниками, що є сталими образами в культурі народу. Багато приказок та прислів'їв з зоокомпонентом мають аналогічні вирази в інших мовах, наприклад, англійська мова має прислів'я «*hold wolf by the ears*» та «*barking dogs seldom bite*» [Speake].

У англійській мові фразеологізмам із зоонімом *dog* властива переважно негативна конотація, що вказує на бідність, злидні, наприклад: англ. «*dog's life*» – «собаче життя», «*go to the dogs*» – «розоритися» [Speake]. Українська мова використовує зоонім *миша*, щоб виразити значення бідності, наприклад, «*бідний як церковна миша*» [Баранцев]. У обох мовах є значна кількість зооморфізмів із компаративним значенням, таких як український «*жити як кіт з собакою*» [Баранцев] і англійський «*work like a racing dog*» – «пахати як віл», «*fight like a cat and dog*» – «сваритися» [Speake].

Фразеологізми з зоокомпонентом, подібно до всієї оцінної лексики будь-якої мови, допо-

магають виражати почуття, реакції та емоційне життя людини, формуючи та відображаючи ціннісну картину світу з етичних і естетичних норм цього мовного співтовариства. Вони характеризують семантичний варіант предикативно, що включає в себе основу номінації, до якої додаються семантичні характеристики, що ускладнює структуру варіанту і змінює його якість. Одночасно лінгвістична специфіка значення залежить не стільки від якостей реального позамовного об'єкта (у разі зооніма – тварини), скільки від якостей, які колективна мовна свідомість приписує цьому об'єкту [Чорнопиский].

Переклад деяких англійських та українських паремій становить особливу складність через неспівпадіння систем ціннісного сприйняття світу представників різних лінгвокультур. Наприклад, англійське прислів'я «*A rolling stone gathers no moss*» має специфічний контекст інтерпретації, який не завжди передається у перекладі. Для англійця зрозуміло, що мох уособлює багатство, а його відсутність є негативним явищем. Таким чином, прислів'я закликає до того, щоб не блукати по світу, а зосередитись на збиранні майна. Еквівалентним перекладом може бути українське прислів'я, яке відтворює подібну емотивну настанову і стилістичну (поетичну) функцію оригіналу: «*Хто удома не сидить, той й добра не наживе*» [Кущ].

Дослідження показують, що текст паремій може зазнавати лексико-граматичних змін протягом свого існування. Аналіз варіантів одного й того ж прислів'я у творах англійських письменників підтверджує, що такі зміни можуть включати в себе вживання синонімів, заміну архаїчних слів на більш сучасні, варіативність модальних дієслів, прийменників, артиклів, числа іменників тощо. Важливо зауважити, що зміни у лексико-граматичному складі прислів'їв не впливають на їх образну структуру та вживані лексичні одиниці, що залишаються відносно стабільними [Krikmann].

Грамматична структура англійських та українських прислів'їв та приказок відрізняється через відмінності у побудові двох мов. В українській мові є узагальнено-особові речення, що в англійській мові еквівалентні присудку, який означає невизначену особу. Крім того, в українській мові дієприкметник активного стану використовується частіше, ніж пасивного, що

є характерним для англійської мови. Кожна мова має свої типові граматичні конструкції, які її відрізняють. Однак, також є загальні ознаки, такі як граматичний час і спосіб дієслова, які є важливими. Прислів'я та приказки мають на меті досягнення певного ефекту, тому в кожній мові використовуються граматичні засоби, які є найбільш прийнятними для досягнення цієї мети [Шульга].

У прислів'ях та приказках узагальненість змісту часто досягається шляхом узагальнення явищ та ставлення до дійсності, а також за допомогою граматичних форм. Однак способи передачі узагальненості та абстрактності можуть відрізнятися в різних мовах та призводити до структурних розбіжностей. Наприклад, в українській мові одним з видів узагальнено-особових речень є відсутність займенника другої особи однини, а його значення передається головним членом речення, тоді як у англійській мові використовується конструкція з підметом, що позначає невизначену особу: «*За двома зайцями поженешся – жодного не спіймаєш*» – «*If you run after two hares, you will catch neither*»

Використання певного образу може значно підсилити зміст висловлюваної думки, що стає особливо зрозумілим і запам'ятовуваним. Образність прислів'їв досягається за допомогою стилістичних засобів, що містяться в їх образній основі. Стилiстичний засiб можна розглядати як цілеспрямоване та свідоме посилення певної структури або семантичної риси мовної одиниці, яке досягло узагальнення та типізації, стаючи таким чином образом-моделлю [Куш].

Стиль не є лише сукупністю прийомів, а він також відображає сприйняття навколишнього світу, образне бачення та образне мислення, які не можна відокремити від емоційної оцінки, яку досягають за допомогою стилістичних засобів. Ці засоби можна поділити на дві категорії: образотворчі та виразні. Образотворчі засоби мови, які називаються тропами, використовуються для зіставлення понять, що представлені у традиційному вживанні лексичної одиниці, з поняттями, що передаються цією ж одиницею у художній мові. До найважливіших тропів, що характерні для прислів'їв, належать метафора, метонімія, порівняння, епітети та перифраз.

Фігури мовлення, також відомі як виразні засоби, не створюють образів, але підсилю-

ють виразність мовлення та емоційність за допомогою фонетико-стилістичних засобів, таких як рими, алітерації та асонанси. Розподіл стилістичних засобів на образотворчі та виразні-умовні є умовним, оскільки образотворчі засоби можуть виконувати експресивну функцію, а виразні засоби можуть брати участь у створенні образності та зображенні.

Прикладом засобів, що поєднують у собі як образотворчі, так і виразні функції, є метафора. Її використання можна проілюструвати в паремії «*Every ass loves to hear himself bray*» [Speake] – що можна перекласти як «*Кожна людина любить хвалити саму себе*». У цьому вислові слово *ass* вживається метафорично, щоб позначити людину, яка любить підхоплювати власну похвалу. Іншим прикладом метафори в паремії є «*Nightingales will not sing in a cage*» [Speake] – «*Солов'ї не заспівають у клітці*», де слово *cage* вживається метафорично для позначення неволі, а *nightingales* використовується для позначення людини. Вживання двох метафор в одному вислові додає йому метафоричності та зображується як приклад образотворчо-виразного засобу мовлення.

Прикладом української метафори є «*Душа квітучого поля*». Ця метафора поєднує в собі образотворчу та виразну функції. Вона передає ідею, що душа людини є як квітуче поле, яке наповнене красою, життям та енергією. Така метафора може бути використана для опису людини, яка є відкритою, емоційно насиченою та повною життєвої сили.

Метафора – не єдиний троп, який широко використовується в структурі прислів'їв. Увагу також привертає велика кількість метонімії, які передають зв'язок між почуттями та органом, що його створює, або між органом та людиною, до якої він належить. Наприклад, у прислів'ях «*An ox is taken by the horns and a man by the tongue*» [Speake] – «*Дурний язик голові не приятель*» та «*A honey tongue, a heart of gall*» [Speake] – «*На язичці медок, а на думці льодок*» вживається слово *язик* у метонімічному значенні, що позначає процес мовлення та слова, які можуть завдати шкоди людині або бути нещирими.

Іншою фігурою мовлення, яка часто зустрічається у прислів'ях, є повтор звуків, слів, морфем, синонімів. Повтори виконують функ-

цію посилення, а лексеми, які повторюються, у більшості випадків стоять поряд. Одним з прикладів повтору слів в англійській мові може бути прислів'я «*When the going gets tough, the tough get going*» [Speake], де слова *tough* та *going* повторюються, щоб підкреслити важливість стійкості та настійності у складних ситуаціях. В українській мові таким прикладом може бути прислів'я «*Береженого Бог береже*» [Баранцев].

Висновки. Паремія є особливим фольклорним жанром, що характеризується такими ознаками, як стійкість, відтворюваність, розповсюдження. Паремії побутують у художній сфері спілкування, у публіцистичному, політичному та інформаційному дискурсах.

Прислів'я та приказки справедливо вважають вираженням народного досвіду й народної філософії. Виникаючи у різних народів унаслідок аналогічних спостережень над різноманітними відносинами між людьми, трудовими

процесами тощо, вони висловлюють те ж саме в різних образах залежно від національної культури та історичного досвіду.

У прислів'ях та приказках часто використовуються лексичні одиниці, які є характерними для певного народу та його культури. Вони ретранслюють картину світу, які притаманні даному народу та відображені в його мовній свідомості.

Граматична структура англійських та українських прислів'їв та приказок має багато схожого, наприклад, граматичний час і спосіб дієслова, але відрізняється через відмінності у побудові двох мов. Кожна мова має свої типові граматичні конструкції, які її відрізняють.

Образність прислів'їв досягається за допомогою стилістичних засобів, що містяться в їхніх образній основі. Серед основних стилістичних засобів можна зазначити метафору, метонімію, повтор. Використання таких засобів може значно підсилити зміст висловлюваної думки, що стає особливо зрозумілим і запам'ятовуваним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Англо-український фразеологічний словник: близько 30 000 фразеологічних виразів / уклад. К. Т. Баранцев. Київ : Знання, 2005. 1056 с.
2. Колоїз Ж. В., Малуґа Н. М., Шарманова Н. М. Українська пареміологія : навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2014. 349 с.
3. Куц Е. О. Англійські та українські паремії: етнокультурний аспект. *Zaporizhzhia Historical Review*. 2007. № 1. С. 519–520.
4. Метелюк І. В., Войцішук Ж. Джерела походження прислів'їв німецької мови. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер. : Філологічна*. 2013. Вип. 37. С. 203–205.
5. Овсянко О. Л. Структурно-семантичні модифікації англійських прислів'їв у художньому та публіцистичному дискурсах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови». Запоріжжя, 2017. 21 с.
6. Орловська О. Англійські та українські паремії: порівняльний аспект. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2016. № 10. С. 247–250.
7. Рогач О. Типи паремій та принципи їхньої класифікації. *Актуальні питання іноземної філології*. 2017. № 7. С. 143–148.
8. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. К. : Наукова думка, 1973. 280 с.
9. Українська фольклористика : словник-довідник / уклад.-ред. М. Чернопиский. Тернопіль : Підручники і Посібники, 2008. 448 с.
10. Шульга С. Я. Компаративні відношення на матеріалі українських та англійських паремій: зіставний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 19. С. 137–140.
11. Krikmann A. Some Additional Aspects of Semantic Indefiniteness of Proverbs. *De Proverbio*. 1999. Vol. 5. No 2. URL: <http://www.deproverbio.com/display.php?a=3&r=97>
12. Oxford Dictionary of Proverbs / edited by J. Speake. Oxford University Press, 2015. 416 p.

REFERENCES

1. Barantsev, K. N. (2005). Anhlo-ukrainskyi frazeolohichnyi slovnyk: blyzko 30 000 frazeolohichnykh vyraziv [English-Ukrainian phraseological dictionary: about 30,000 phraseological expressions]. Kyiv, Znannia Publ., 1056 p.
2. Koloiz, Zh. V., Maluha, N. M., Sharmanova, N. M. (2014). Ukrainska paremiolohiia : navchalnyi posibnyk dlia studentiv filolohichnykh spetsialnostei vyshchychkh navchalnykh zakladiv [Ukrainian paremiology: a study guide for students of philological specialties of higher educational institutions]. Kryvyi Rih, KNU Publ., 349 p.
3. Kushch, E. O. (2007). Anhliiski ta ukrainski paremii: etnokulturnyi aspekt [English and Ukrainian paremias: ethnocultural aspect]. *Zaporizhzhia Historical Review*, no 1, pp. 519–520.

4. Meteliuk, I. V., Voitsishuk, Zh. (2013). Dzherela pokhodzhennia prysliviv nimetskoi movy [Sources of the origin of proverbs of the German language]. *Scientific Proceedings of Ostroh Academy National University : Philology Series*, issue 37, pp. 203–205.
  5. Ovsianko, O. L. (2017). Strukturno-semantychni modyfikatsii anhlo-movnykh prysliviv u khudozhnomu ta publitsystychnomu dyskursakh : avtoref. dys. kand. filol. nauk [Structural and semantic modifications of English proverbs in artistic and journalistic discourses. PhD philol. sci. diss]. Zaporizhzhia, 21 p.
  6. Orlovska, O. (2016). Anhliiski ta ukrainski paremii: porivnialnyi aspekt [English and Ukrainian paremias: a comparative aspect]. *Current Issues of Linguistics and Translation Studies*, no 10, pp. 247–250.
  7. Rohach, O. (2017). Typy paremii ta pryntsyipy yikhnoi klasyfikatsii [Types of paremias and principles of their classification]. *Current Issues Of Foreign Philology*, no 7, pp. 143–148.
  8. Skrypnyk, L. H. (1973). Frazeolohiia ukrainskoi movy [Phraseology of Ukrainian language]. Kyiv, Naukova Dumka Publ., 280 p.
  9. Chornopyskyi, M. (2008). Ukrainska folklorystyka : slovnyk-dovidnyk [Ukrainian folkloristics: dictionary-reference]. Ternopil, Pidruchnyky i Posibnyky Publ., 448 p.
  10. Shulha, S. Ya. (2015). Komparatyvni vidnoshennia na materialy ukrainskykh ta anhliiskyykh paremii: zistavnyi aspekt [Comparative relations on the material of Ukrainian and English paremies: a comparative aspect]. *International Humanitarian University Herald. Philology*, no 19, pp. 137–140.
  11. Krikmann, A. (1999). Some Additional Aspects of Semantic Indefiniteness of Proverbs. *De Proverbio*, vol. 5, no 2. Available at: <http://www.deproverbio.com/display.php?a=3&r=97>
  12. Speake, J. Ed. (2015). Oxford Dictionary of Proverbs. Oxford University Press Publ., 416 p.
-

S. A. OSTAPENKO

*PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Head of the Department of Foreign Philology,
Ukrainian Studies, and Social and Law Disciplines,
Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Donetsk National University of Economics and Trade,
Kryvyi Rih, Ukraine
E-mail: ostapenko@donnuet.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-3915-4854>*

D. V. LISHCHYSHNA

*Student of the Speciality “Philology”,
Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Donetsk National University of Economics and Trade,
Kryvyi Rih, Ukraine
E-mail: lishchyshna@donnuet.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0002-5022-8903>*

PROVERBS AND PAREMIAES IN THE SYSTEM OF ENGLISH AND UKRAINIAN PHRASEOLOGY

The article is devoted to paroemia as an element of the language and culture of each nation, which helps to study the history, culture and language of the people, as well as to expand vocabulary and develop language skills.

The purpose of the article is to study proverbs and paremiaes in the system of phraseology of the English and Ukrainian languages in order to identify their role and significance in the culture and language of the two nations.

The authors analyze the theoretical aspects of the peculiarities of proverbs and paremiaes formation in English and Ukrainian; common and different features of proverbs and paremiaes in English and Ukrainian speech; study the role and significance of proverbs and paremiaes in the culture and speech of peoples; determine the peculiarities of using proverbs and paremiaes in different genres of literature and speech of different social groups and the peculiarities of their translation.

The main scientific results are obtained applying a set of general scientific and special research methods, namely: semantic and stylistic analysis, comparison, synthesis, induction, and deduction.

In their study, the authors consider the paroemia as a special folklore genre characterized by such features as stability, reproducibility, and dissemination.

The authors come to the conclusion that proverbs and sayings often use lexical items that are characteristic of a particular people and their culture. They relay a picture of the world that is inherent in this nation and reflected in its linguistic consciousness.

The grammatical structure of English and Ukrainian proverbs and sayings has many similarities, such as grammatical tense and verb mood, but differs due to differences in the construction of the two languages. Each language has its own typical grammatical structures that distinguish it.

The imagery of proverbs is achieved with the help of stylistic devices contained in their figurative basis. The main stylistic devices include metaphor, metonymy, and repetition.

Key words: paroemia, proverbs, phraseology, genre, stylistic device